

Bir Grup Üniversite Öğrencisinde Afet Kaygısı ve İlişkili Bazı Değişkenlerin Belirlenmesi

[Determination of Disaster Anxiety and Some Related Variables in a Group of University Students]

[ID](#)Aysun Güzel, MSc, MPH, PhD¹; [ID](#)Ali Samet Kılıç¹; [ID](#)Büşra Darılmaz¹

¹ Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

Sorumlu Yazar / Correspondence Address:

Aysun Güzel

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye

E-mail: ayurdakul@mehmetakif.edu.tr

Geliş tarihi / Received: 22.01.2025

Revizyon tarihi / Revised: 24.06.2025

Kabul tarihi / Accepted: 09.09.2025

Elektronik yayın tarihi: 30.09.2025

Online published

Anahtar Kelimeler / Keywords: Afet kaygısı, Medya ve televizyon okuryazarlığı, Öğrenci, Sosyal medya kullanımı /

Disaster anxiety, Media and television literacy, Student, Social media usage.

Kısaltmalar / Abbreviations: Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB), Afet Kaygısı Ölçeği'ne (AKÖ), Sosyal Medya Kullanım Ölçeği'ne (SMKÖ), Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri Ölçeği'ne (MODÖ)

Künye / Cite this article as: Güzel A, Samet Kılıç A, Darılmaz B. Determination of Disaster Anxiety and Some Related Variables in a Group of University Students. *Emerg Aid Disaster Science*. 2025;5(2):38-43.

Copyright holder Journal of Emergency Aid and Disaster Science

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License. This is an open Access article which can be used if cited properly.

Özet

Giriş: Afetlere doğrudan olduğu gibi dolaylı yoldan da (kit- le iletişim araçları aracılığıyla vb.) maruz kalınmaktadır. Afete ilişkin yapılan sözel ya da görsel içerikli paylaşımlar bir taraftan toplumun bilgi ve farkındalığını diğer taraftan da afet kaygısını artırmaktadır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı bir grup üniversite öğrencisinin afet kaygısı ve ilişkili bazı değişkenlerin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tipte epidemiyolojik bir ara- ştırma olarak planlanmıştır. Araştırma verileri 10 Temmuz – 10 Eylül 2023 tarihleri arasında online olarak ulaşılabilen üniversite öğrencilerinden toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini, evreni bilinmeyen örneklem hesaplanmasına yönelik hazırlanmış tab- lolar aracılığıyla 384 kişi olarak belirlenmiştir (396 öğrencinin verileri analize dahil edilmiştir). Araştırma kapsamında hazırlanan veri toplama aracı 10 adet sosyodemoğrafik özellikler, 6 adet Afet Kaygısı Ölçeği (AKÖ), 10 Adet Sosyal Medya Kulla- nım Ölçeği (SMKÖ), 10 adet Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri Ölçeği (MODÖ) sorularından oluşmaktadır. Verilerin analizinde SPSS 25 programı kullanılmıştır.

Bulgular: AKÖ ile SMKÖ toplam puan, SMKÖ sosyal bütün- leşme ve duygusal bağlantı alt boyutu ve SMKÖ sosyal rutinlerle bütünleşme alt boyutu arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (sırasıyla $r=0,315$, $p<0,001$; $r=0,315$, $p<0,001$; $r=0,237$, $p<0,001$). AKÖ ile MODÖ toplam puan, MODÖ okuryazarlık alt boyutu ve MODÖ bağım- lılık alt boyutu arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde ve istatistik- sel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (sırasıyla $r=0,227$, $p<0,001$; $r=0,209$, $p<0,001$; $r=0,178$, $p<0,001$).

Sonuç: Öğrencilerin yaşadıkları afet kaygısı yaş, sınıf düzeyi, sosyal medya kullanımı, medya ve televizyon okuryazarlık düze- yi gibi bazı değişkenler ile ilişkilidir.

Abstract

Introduction: Disasters can be experienced not only directly but also indirectly (e.g., through mass media). Verbal or visual con- tent shared regarding disasters contributes, on the one hand, to increasing public knowledge and awareness, while on the other hand, intensifying disaster-related anxiety.

Purpose: The aim of this research is to determine the disaster anxiety and associated variables in a group of university students.

Method: The research was planned as a descriptive epidemio- logical study. Research data were collected from university stu- dents available online between July 10th and September 10th, 2023. The sample of the study was determined as 384 people th- rough tables prepared for calculating the sample of the unknown population (data of 396 students were included in the analysis). The data collection tool prepared within the scope of the rese- arch consists of 10 sociodemographic characteristics, 6 Disas- ter Anxiety Scale (DAS), 10 Social Media Use Integration Sca- le (SMUIS), and 10 Media and Television Literacy Levels Scale (MTLLS) questions. SPSS 25 program was used for data analysis.

Findings: A positive, weak level, and statistically significant relationship was found between DAS and SMUIS total scores, SMUIS social integration and emotional bonding sub-dimen- sion, and SMUIS social integration with routines sub-dimensi- on (respectively $r=0.315$, $p<0.001$; $r=0.315$, $p<0.001$; $r=0.237$, $p<0.001$). A positive, weak level, and statistically significant rela- tionship was found between DAS and MTLLS total scores, MT- LLS literacy sub-dimension, and MTLLS addiction sub-dimen- sion (respectively $r=0.227$, $p<0.001$; $r=0.209$, $p<0.001$; $r=0.178$, $p<0.001$).

Conclusions: The disaster anxiety experienced by students is associated with variables such as age, grade level, social media usage, and media and television literacy level.

Afetler, topluluklar üzerinde derin ve kalıcı etkiler bırakan, genellikle ani ve beklenmedik olaylardır. Depremler, sel felaketleri, yangınlar ve diğer doğal afetler, fiziksel hasarların yanı sıra ciddi psikolojik etkiler de oluşturmaktadır. Bu psikolojik etkilerin başında afet kaygısı gelmektedir. Afet kaygısı, bireylerin afetlerle ilgili olarak hissettikleri stres, endişe ve korku durumlarını tanımlamaktadır. Afet kaygısı, bireylerin günlük yaşamlarını ve genel iyilik hallerini olumsuz etkileyebilir, hatta bazı durumlarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) gibi daha ciddi psikolojik rahatsızlıklara yol açabilir. TSSB aşırı şekilde korku ve dehşet yaşatan, kişiyi çaresiz bırakan, sıklıkla olağandışı ve aniden ortaya çıkan olayların oluşturduğu ruhsal travmalar olarak tanımlanmaktadır.¹ Afet kaygısının yaygın olduğu gruplardan biri de üniversite öğrencileridir. Üniversite öğrencileri, yaşamlarının bu evresinde genellikle kendi başlarına yaşamayı öğrenmekte, akademik ve sosyal baskılarla başa çıkmaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle, afetler gibi beklenmedik olaylar karşısında yüksek düzeyde kaygı yaşayabilirler. Araştırmalar, genç yetişkinlerin özellikle afet durumlarında daha yüksek kaygı seviyelerine sahip olabileceklerini göstermektedir.²

21. yüzyıl ile birlikte sosyal medya, günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Facebook, Twitter, Instagram ve benzeri platformlar, bilgiye hızlı erişim ve anlık paylaşım imkanı sunarak bireyler arasında iletişimi kolaylaştırmıştır. Özellikle afet ve kriz durumlarında sosyal medya, acil durum bilgilerini yaymak, yardım çağrılarını yapmak ve toplumsal dayanışmayı sağlamak amacıyla yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.³ Sosyal medya, modern toplumda bilgi paylaşımı ve iletişim için temel araçlardan biri haline gelmiştir. Afet durumlarında sosyal medya, hızlı bilgi akışı sağlamakta ve afetle ilgili bilgilerin geniş kitlelere ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Ancak, sosyal medyada yayılan bilgi kirliliği ve yanlış bilgilendirme, afet kaygısını artırabilmektedir. Sosyal medyanın afet kaygısı üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar, sosyal medyada geçirilen sürenin ve bu platformlardan elde edilen bilgilerin kaygı düzeylerini artırdığını ortaya koymaktadır.⁴ Sosyal medya okuryazarlığı, bireylerin sosyal medya platformlarında yayılan bilgileri değerlendirme, doğrulama ve doğru bilgiye ulaşma yeteneklerini kapsamaktadır. Sosyal medya okuryazarlığı yüksek olan bireyler, kriz durumlarında daha bilinçli kararlar almakta ve bilgi kirliliğinden daha az etkilenmektedirler.^{3,5} Cohen ve Wills (1985) tarafından geliştirilen sosyal destek teorisi, bireylerin kriz anlarında sosyal ağlardan aldıkları desteğin kaygı düzeylerini azaltabileceğini öne sürmektedir. Ancak, sosyal medyada yer alan yanlış ve yanıltıcı bilgiler, bu desteği zayıflatabilir ve kaygıyı artırabilir. Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı doğru şekilde kullanabilmeleri afet kaygısının yönetiminde kritik bir faktör olarak değerlendirilmektedir.⁶

Afetlerle ilgili kaygılar medya tüketimiyle de ilişkilendirilmektedir. Televizyon, radyo ve diğer medya araçları, afetler hakkında sürekli olarak bilgi ve görüntü sağlamak ve bu da izleyicilerin kaygı düzeylerini etkilemektedir. Özellikle televizyon, afet anlarında görsel ve sesli olarak etkileyici sahneleri izleyicilere iletirken, afet olaylarının şiddetini ve etkilerini doğrudan deneyimlemelerine neden olmaktadır. Bu durum, bireylerin afet kaygılarını artırmakta ve hatta travmatik et-

kiler oluşturmaktadır. Ayrıca, medya tüketiminin yoğunluğu ve medya araçlarının doğru kullanımı da önemlidir. Televizyon okuryazarlığı, izleyicilerin medya içeriğini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerini ve bilgiyi sorgulamalarını sağlamaktadır. Medya ve televizyon okuryazarlığı yüksek olanlar, afetlerle ilgili medya içeriğinin etkilerini daha sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmekte ve afet kaygısı yönetimi için daha etkili stratejiler geliştirilebilmektedir.⁷ Bu araştırmanın amacı bir grup üniversite öğrencisinde afet kaygısı ve ilişkili bazı değişkenlerin (özellikle sosyal medya kullanımı ve medya ve televizyon okuryazarlık düzeyi) belirlenmesidir. Araştırma Soruları:

1. Bir grup üniversite öğrencisinin afet kaygı düzeyi ile sosyodemografik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Bir grup üniversite öğrencisinin afet kaygı düzeyi ile sosyal medya kullanım alışkanlıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Bir grup üniversite öğrencisinin afet kaygı düzeyi ile medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi ve Örneklemi

Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte planlanmış, epidemiyolojik bir araştırmadır. Çalışmaya ait veriler Google formlardan yararlanarak hazırlanan anket linki aracılığıyla, 10 Temmuz – 10 Eylül 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılara ait sosyal medya hesapları (whatsapp, facebook, instagram) kullanılmıştır. Araştırmanın evreni araştırmacılar tarafından sosyal medya aracılığı ile ulaşılabilmesi mümkün olan 18 yaş ve üstü tüm üniversite öğrencileri olarak tanımlanmıştır. Ülke genelindeki üniversite öğrencilerinin popülasyon büyüklüğü tam olarak bilinmemektedir. Bu nedenle Karagöz (2017) tarafından oluşturulan örneklem büyüklüğünün hazır tablolardan belirlenmesine ilişkin tabloda 10.000.000 ve üstü örneklem için belirlenen 384 kişiye ulaşılması planlanmıştır.⁸ Toplam 408 kişiye ulaşılmıştır. Anket formundaki bilgilerin eksik olması nedeniyle 12 katılımcının verileri değerlendirmeye alınmayarak, çalışma 396 kişi ile tamamlanmıştır.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri arasında 18 yaş ve üstü üniversite öğrencisi olmak, sosyal medya kullanabilmek, soruları okuyabilmek, soruları anlayabilmek ve link aracılığıyla oluşturulmuş soruları link üzerinden yanıtlayabilmek olarak belirlenmiştir.

Ön Uygulama

Örneklem grubu dışında olan ve sosyal medya kullanılarak ulaşılan 15 kişi ön uygulama kapsamında, veri toplama aracını yanıtlamıştır. Katılımcılarla görüşülmüş, katılımcılar tarafından yapılan yorumlar ve tavsiyeler dikkate alınmış ve kişisel bilgi formu üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada 10 maddelik sosyodemografik özelliğe, 6 maddelik Afet Kaygısı Ölçeği'ne (AKÖ), 10 maddelik Sosyal Medya Kullanım Ölçeği'ne (SMKÖ) ve 10 maddelik Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri Ölçeği'ne (MODÖ)

yer veren, toplam 36 sorudan oluşan bir veri toplama aracı kullanılmıştır.

Araştırmada, katılımcıların afet kaygılarını ölçmek için AKÖ kullanılmıştır. Ölçek, Güzel tarafından 2022 yılında geliştirilmiştir. AKÖ altılı likert tipte hazırlanmıştır (0=kaygı yok, 1=çok az kaygı, 2=biraz kaygı, 3=orta düzeyde kaygı, 4=oldukça kaygı, 5=çok fazla kaygı). Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek toplam 6 maddeden oluşmaktadır. AKÖ'den alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 30 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin kesme puanı 11,5 olarak belirlenmiştir Ölçek tek boyutludur ve ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin Türkçe versiyonunda Cronbach Alfa değeri 0,96 olarak bulunmuştur.⁹

Araştırmada katılımcıların sosyal medya kullanımlarını ölçmek için SMKÖ kullanılmıştır. Ölçek Jenkins-Guarnieri ve ark. tarafından geliştirilmiştir.¹⁰ SMKÖ Tamamen Katılmıyorum = 1 ve Tamamen Katılıyorum = 6 şeklinde altılı likert tipte tasarlanmıştır. SMKÖ sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı alt boyutu, 1-6 arasında yer alan maddelerden; SMKÖ sosyal rutinlerle bütünleşme alt boyutu 7-10 arasında yer alan maddelerden oluşmaktadır. Ölçekte sekizinci madde ters puanlanmaktadır. Yüksek puanlar sosyal medya kullanım düzeyinin yükseldiğini göstermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Akın ve ark. tarafından 2015 yılında yapılmıştır. Cronbach alfa katsayısı SMKÖ toplam puan için 0,87, SMKÖ sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı alt boyutu için 0,87 ve SMKÖ sosyal rutinlerle bütünleşme alt boyutu için 0,71 olarak bulunmuştur.¹¹

Araştırmada katılımcıların medya ve televizyon okuryazarlık düzeylerini ölçebilmek için MODÖ kullanılmıştır. Ölçek, Korkmaz ve Yeşil tarafından 2011 yılında geliştirilmiştir. Beşli likert tipte hazırlanan ölçeğin 18 maddesi ve iki alt boyutu bulunmaktadır. Maddelerin derecelendirilmesi 1=asla; 2=nadiren; 3=bazen; 4=genellikle, 5=her zaman şeklindedir. Alt boyutlarda madde sayılarının farklı olması nedeniyle elde edilen ham puanlar; en düşüğü 20, en yükseği ise 100 puan olacak şekilde standart puanlara dönüştürülmüştür. Standartlaştırılmış okuryazarlığa karşılık gelen düzeyler 20-35=Çok Düşük Okuryazarlık Düzeyi; 36-51=Düşük Okuryazarlık Düzeyi; 52-67=Orta Düzey Okuryazarlık 68-83=Yüksek Okuryazarlık Düzeyi; 84-100=Çok Yüksek Okuryazarlık Düzeyidir. Ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları 0,914 ile 0,851 olarak bulunmuştur. Yükselen puanlar medya ve televizyon okuryazarlık düzeyinin arttığını göstermektedir.¹²

Veri Toplama

Araştırma verilerinin toplanmasında Google formlar aracılığıyla hazırlanan link kullanılmıştır. Araştırmacıların sahip oldukları sosyal medya hesaplarından (facebook, whatsapp, instagram) katılımcılara ulaşılmış ve veri toplama aracı uygulanmıştır. Araştırmaya ait bilgilendirilmiş onam formunun okuyucuların anlayabilecekleri şekilde ayrıntılı ve dikkatli olmasına özen gösterilmiştir. Veri toplama formunda 5 sayfa/ekran yer almıştır. Soruların tamamında gönüllülük esas alınmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul edenlerden, onay kutucuğunu işaretlemeleri ve anketleri doldurmaları beklenmiştir. Anket formunun doldurulma süresi 20-25 dakikadır.

Veri Toplama

Araştırma verilerinin toplanmasında Google formlar aracılığıyla hazırlanan link kullanılmıştır. Araştırmacıların sahip oldukları sosyal medya hesaplarından (facebook, whatsapp, instagram) katılımcılara ulaşılmış ve veri toplama aracı uygulanmıştır. Araştırmaya ait bilgilendirilmiş onam formunun okuyucuların anlayabilecekleri şekilde ayrıntılı ve dikkatli olmasına özen gösterilmiştir. Veri toplama formunda 5 sayfa/ekran yer almıştır. Soruların tamamında gönüllülük esas alınmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul edenlerden, onay kutucuğunu işaretlemeleri ve anketleri doldurmaları beklenmiştir. Anket formunun doldurulma süresi 20-25 dakikadır.

Veri Analizi

Araştırma verilerinin analizi SPSS 22,0 programında yapılmıştır. Yüzdeler, ortalama, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi, post-hoc testleri (Games-Howell çoklu karşılaştırma testi) ve Pearson korelasyon kullanılarak analiz edilmiş ve $p < 0,05$ olan değerler anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Katılımcıların yaş ortalaması 22,31 (2,56)'dir ve bunların %72,0'si kadın, %51,5'i birinci sınıf, %62,4'ü devlet yurdunda kalmakta, %20,2'si sigara kullanmaktadır. Katılımcıların 39,4'ü iki adet teknolojik araca sahip ve %52,5'i günde ortalama dört – altı saat internette vakit geçirmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı (s=396)

Sosyo-demografik Özellikler		s	%
Cinsiyet	Erkek	111	28,0
	Kadın	285	72,0
Sınıf Düzeyi	Birinci sınıf	204	51,5
	İkinci sınıf	98	24,7
	Üçüncü sınıf	51	12,9
	Dördüncü sınıf	43	10,9
Sahip olunan teknolojik araç sayısı	Hiç yok	15	3,8
	Bir adet	120	30,3
	İki adet	156	39,4
	Üç adet	47	11,9
	Üçten fazla	58	14,6
Günlük internette vakit geçirme süresi (ortalama)	Bir-üç saat	115	29,0
	Dört-altı saat	208	52,5
	Yedi-dokuz saat	58	14,6
	On saat ve üstü	15	3,8
Sahip olunan sosyal medya hesabı sayısı	Hiç yok	7	1,8
	Bir adet	120	30,3
	İki adet	112	28,3
	Üç adet	63	15,9
	Üçten fazla	94	23,7

Katılımcıların yaşları ile AKÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0,001$). 24 yaş ve üstü olanların 23 yaş ve altı olanlara göre AKÖ toplam puanları yüksek bulunmuştur. Katılımcıların sınıf düzeyleri ile AKÖ toplam puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,001$). Dördün-

cü sınıfların birinci, ikinci ve üçüncü sınıflara göre (sırasıyla $p=0,017$; $p=0,049$; $p<0,001$) AKÖ toplam puan ortalamaları daha yüksektir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin bazı sosyo-demografik özellikleri ile afet kaygısı ölçeği ortalamalarının dağılımı

Özellikler (n=396)	s	Afet Kaygısı Ölçeği	
		Ort±SS	p
Yaş grubu	23 yaş ve altı	325	7,97±7,28 * $<0,001$
	24 yaş ve üstü	71	12,61±8,95
Sınıf düzeyi	Birinci sınıf	204	8,53±7,68 ** $<0,001$
	İkinci sınıf	98	8,90±7,64
	Üçüncü sınıf	51	6,07±5,83
	Dördüncü sınıf	43	13,11±9,15

*Bağımsız Örneklem t testi, **Tek Yönlü Varyans Analizi ve Games-Howell Testi.

Katılımcıların AKÖ toplam puan ortalamaları $8,80±7,80$ (min=0, max=30), olarak bulunmuştur. Katılımcıların SMKÖ

Tablo 3. Afet kaygısı ölçeği, sosyal medya kullanım ölçeği ve medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

	Ortalama±SS*	Minimum / Maksimum	
Afet Kaygısı Ölçeği	8,80±7,80	0,00 / 30,00	
Sosyal Medya Kullanım Ölçeği Toplam	Sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı	15,78±6,83	6,00 / 36,00
	Sosyal rutinlerle bütünleşme	13,01±3,99	6,00 / 24,00
	Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri Ölçeği Toplam	60,55±21,64	18,00 / 108,00
Okuryazarlık	46,91±17,61	13,00 / 78,00	
Bağımlılık	13,63±6,86	5,00 / 30,00	

*SS: Standart Sapma

Tablo 4. Afet kaygısı ölçeği ile sosyal medya kullanım ölçeği ve medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri ölçeği toplam ve alt boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesi

	Afet Kaygısı Ölçeği	
	*r	p
Sosyal Medya Kullanım Ölçeği Toplam	0,315	$<0,001$
Sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı	0,315	$<0,001$
Sosyal rutinlerle bütünleşme	0,237	$<0,001$
Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri Ölçeği Toplam	0,227	$<0,001$
Okuryazarlık	0,209	$<0,001$
Bağımlılık	0,178	$<0,001$

*Pearson Korelasyon Katsayısı.

TARTIŞMA

Bu çalışmada bir grup üniversite öğrencisinin afet kaygısı ve ilişkili bazı değişkenler değerlendirilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular, bir grup üniversite öğrencisinin afet kaygılarının sosyal medya kullanımı ve medya ve televizyon okuryazarlığı ile nasıl ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmada yaş ve sınıf düzeyinin afet kaygısı ile ilişkili olduğu; 24 yaş ve üzeri öğrencilerin daha yüksek kaygı puanlarına sahip olduğu saptanmıştır. Norris ve arkadaşları tarafından (2002) yapılan çalışmada da yaş ilerledikçe afet kaygısının arttığı saptanmıştır.¹ Yaşın ilerlemesiyle birlikte, bireylerin sorumlulukları ve gelecek kaygıları artmakta, bu

toplam puan ortalamaları $28,80±9,85$ (min=12, max=60); sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı alt boyutu puan ortalamaları $15,78±6,83$ (min=6, max=36); sosyal rutinlerle bütünleşme alt boyutu puan ortalamaları $13,01±3,99$ (min=6, max=24); olarak bulunmuştur. Katılımcıların MODÖ toplam puan ortalamaları $60,55±21,64$ (min=18, max=108); okuryazarlık alt boyutu puan ortalamaları $46,91±17,61$ (min=13, max=78) ve bağımlılık alt boyutu puan ortalamaları $13,63±6,86$ (min=5, max=30) olarak bulunmuştur (Tablo 3).

Araştırmaya katılanların AKÖ puan ortalamaları ile SMKÖ toplam puan, SMKÖ sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı alt boyutu ve SMKÖ sosyal rutinlerle bütünleşme alt boyutu arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (sırasıyla $r=0,315$, $p<0,001$; $r=0,315$, $p<0,001$; $r=0,237$, $p<0,001$). AKÖ ile MODÖ toplam puan, MODÖ okuryazarlık alt boyutu ve MODÖ bağımlılık alt boyutu arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (sırasıyla $r=0,227$, $p<0,001$; $r=0,209$, $p<0,001$; $r=0,178$, $p<0,001$) (Tablo 4).

da afet durumlarında daha yüksek kaygıya neden olabilmektedir. Benzer şekilde, dördüncü sınıf öğrencilerinin birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha yüksek afet kaygısına sahip olması, eğitim sürecinin ilerlemesiyle birlikte farkındalığın artması ve bu farkındalığın da kaygıyı artırması nedeniyle olabilir. Terti ve Böhm (2014) tarafından yapılan bir çalışmada da, eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte afet bilincinin ve buna bağlı olarak kaygının arttığı saptanmıştır.¹³

Bu çalışmada afet kaygısı ile sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Austin ve ark. tarafından 2012 yılında yapılan bir çalışmada da; sos-

yal medya aracılığıyla kriz bilgilerine maruz kalan bireylerin kaygı düzeylerinde artış gözlemlenmiştir.⁵ Bu bulgular birbiriyle uyumludur ve sosyal medyanın afet durumlarında bireylerin kaygı düzeylerini artırabileceğini göstermektedir.

Bu çalışmada afet kaygısı ile medya ve televizyon okuryazarlığı arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki bulunmuştur Al-Omouh ve ark. (2023) televizyonun afet anlarında sağladığı görsel ve sesli içeriklerin, izleyicilerin afetlere karşı duyarlılıklarını artırdığını ve bu da afet kaygısını tetikleyebileceğini belirtmektedir. Ayrıca, bu çalışma, medya tüketiminin afet sonrası süreçlerde halkın güvenini ve hükümet liderliğiyle ilgili algılarını etkileyebileceğini vurgulamaktadır.⁷ Liu ve Liu (2020), travma mağdurlarıyla çalışmanın hemşireler, doktorlar, ruh sağlığı personeli ve polis memurları gibi profesyonellerde bazı değişiklikler meydana geldiğini vurgulamışlardır. Travma mağdurlarının ezici dehşet ve acı anlatıları, travma çalışanları için dolaylı travmanın gelişmesinde temel mekanizmalardan biri olarak tanımlanmıştır. Medya teknolojisinin gelişmesiyle birlikte, izleyicilerin farklı türdeki medya kaynakları aracılığıyla travma mağdurlarının deneyimleri hakkında ezici raporlara ve canlı görsel materyallere maruz kaldığı vurgulanmıştır.¹⁴ Kim ve Lee (2018) ise medya okuryazarlığının, afetlerle ilgili haberlerin doğruluğunu ve objektifliğini değerlendirmede önemli bir rol oynadığını ve bu sayede bireylerin afet kaygısını azaltabileceğini ortaya koymuştur.¹⁵ Bu bulgular medya ve televizyon okuryazarlığının afet kaygısı ile ilişkili olduğunu hatta afetlerin algılanması ve yönetilmesi üzerinde kritik bir faktör olduğunu göstermektedir.

Sınırlılıklar

Araştırma verilerinin bir grup öğrenciden toplanması ve tüm öğrencilere genellenememesi araştırmanın sınırlılığdır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Kolayda örnekleme yoluyla ulaşılan bir grup üniversite öğrencisinden elde edilen bulgular, afet kaygısının sosyal medya kullanımı ve medya-televizyon okuryazarlığıyla istatistiksel olarak anlamlı ilişkisinin olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda, yaş ve sınıf düzeyinin afet kaygısı ile ilişkili olduğu da belirlenmiştir.

Afet kaygısını azaltmaya yönelik eğitim programları ve bilinçlendirme faaliyetlerinin geliştirilmesi önemlidir. Sosyal medya kullanımı ve medya ve televizyon okuryazarlığına yönelik dersler müfredata eklenebilir. Eğitim programları ya da müfredata eklenen dersler, genç yetişkinlerin sosyal medya kullanımını daha bilinçli bir şekilde yönlendirebilir; medya içeriklerini daha eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerini sağlayabilir. Ayrıca, medya-televizyon okuryazarlığına yönelik yapılacak eğitimlerin, afet kaygısının azaltılması ve kriz durumlarında daha etkin bir şekilde hareket edilmesi için önemli bir rol oynayabileceği unutulmamalıdır.

Bu çalışmada bulgular, sosyal medya aracılığıyla ulaşılan sınırlı bir üniversite öğrenci örneklemini temelinde elde edilmiştir. Bu nedenle genellenebilirliği sınırlı olup, daha geniş ve temsili örneklemelerle yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Etik

Etik komite onayı: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Etik Kurul Birimi'nden Etik Kurul onayı (Toplantı No: 2023/07, Karar No: GO 2023/387) ve çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcılardan yazılı onam alınarak gerçekleştirilmiştir.

Bilgilendirilmiş onay: Var.

Akran İncelemesi

İç ve dış inceleme yapılmıştır.

Yazarların Katkısı

Çalışmanın kavramsallaştırılması ve tasarımı: AG, ASK, BD; İstatistiksel analiz ve bulguların sunumu: AG; Makale yazımı: AG, ASK, BD.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir.

Finansman

Herhangi bir kurumdan fon desteği alınarak yapılmamıştır.

REFERENCES

- Norris F H, Friedman M J, Watson P J. 60,000 Disaster Victims Speak: Part II. Summary and Implications of the Disaster Mental Health Research. *Psychiatry*. 2002;65(3);240-260.
- Liu H, Xu X, Zhang Z, Cheng J. Impact of Social Media on the Psychological Well-Being of College Students: A Systematic Review. *Journal of Health Communication*. 2020;25(9);656-673.
- Veil SR, Buehner T, Palenchar MJ. A Work-in-Process Literature Review: Incorporating Social Media in Risk and Crisis Communication. *Journal of Contingencies and Crisis Management*. 2011;19(2);110-122.
- Oh O, Agrawal M., Rao HR. Community Intelligence and Social Media Services: A Rumor Theoretic Analysis of Tweets During Social Crises. *MIS Quarterly*. 2013;37(2);407-426
- Austin L, Liu BF, Jin Y. How Audiences Seek Out Crisis Information: Exploring the Social-Mediated Crisis Communication Model. *Journal of Applied Communication Research*. 2012;40(2);188-207.
- Cohen S, Wills TA. Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin*. 1985;98(2);310-357.
- Al-Omouh KS, Garrido R, Canero J. The Impact of Government Use of Social Media and Social Media Contradictions on Trust in Government and Citizens' Attitudes in Times of Crisis. *Journal of Business Research*. 2023;159;113748.
- Karagöz Y. SPSS ve AMOS Uygulamalı Nitel-Nicel Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği. Sivas: Nobel Akademik Yayıncılık; 2017.
- Güzel A. Development of the Disaster Anxiety Scale and Exploring Its Psychometric Properties. *Archives of Psychiatric Nursing*. 2022;41;175-180. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2022.07.028>

10. Jenkins-Guarnieri MA, Wright SL, Johnson B. Development and Validation of a Social Media Use Integration Scale. *Psychology of Popular Media Culture*. 2013;2(1);38-50.
11. Akın A, Özbay A, Baykut İ. Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'nin Türkçe Formu'nun Geçerliliği ve Güvenirliği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2015;8(38);647-652.
12. Korkmaz Ö, Yeşil R. Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 2011;8(2);110-126.
13. Terti M, Böhm G. The effect of the Fukushima Nuclear Accident on Risk Perception, Trust, and Future Policy Preferences. *Energy Policy*. 2014;66;428-435.
14. Liu C, Liu Y. Media Exposure and Anxiety during COVID-19: The Mediation Effect of Media Vicarious Traumatization. *Int J Environ Res Public Health*. 2020;17(13);4720.
15. KimY, Lee J. Media Literacy as a Key Strategy for Reducing Disaster-Related Stress Among College Students. *Journal of Risk Research*. 2018;21(5);635-648.